

Психолог

Розповсюджується тільки за передплатою

За сприяння
Міністерства освіти і науки України,
Національної академії педагогічних наук України

ШКІЛЬНИЙ
СВІТ
ЕКСПЕРТ
у галузі освіти

№ 29 (413), серпень, 2010. Виходить з 1 січня 2002 року 4 рази на місяць

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

**УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

АНОТОВАНИЙ КАТАЛОГ

**ІННОВАЦІЙНОГО ДОСВІДУ
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ
І СОЦІАЛЬНИХ
ПЕДАГОГІВ**

У НАСТУПНОМУ НОМЕРІ:

СПЕЦВИПУСК

**Анотований каталог інноваційного педагогічного досвіду
працівників психологічної служби системи освіти України**

м. БІЛА ЦЕРКВА
Терехова Ольга Олександрівна
т.с. 0(4563) 5-30-52, т.моб. 0(97) 689-03-15

ВІННИЦЬКА

Гаврилук Олена Андріївна
т.с. 0(432) 67-18-13

ВОЛИНЬСЬКА

Майко Світлана Михайлівна
т.с. 0(3322) 4-71-52, т.моб. 0(97) 472-28-46

ДНІПРОПЕТРОВСЬКА

Банковська Алла Аркадіївна
т.с. 0(56) 776-84-18, т.моб. 0(96) 373-16-33

ДОНЕЦЬКА

Сьомова Раїса Сергіївна
т.с. 0(62) 304-21-14, т.моб. 0(97) 524-38-52

ЖИТОМИРСЬКА

Білецька Леся Володимирівна
т.с. 0(412) 47-36-58, т.моб. 0(97) 325-82-16

ЗАКАРПАТСЬКА

Лемак Марина Василівна
т.с. 0(3122) 3-73-38, т.моб. 0(50) 927-79-53

ЗАПОРІЗЬКА

Круть Тетяна Валеріївна
т.с. 0(61) 701-51-88, т.моб. 0(66) 301-81-87

ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА

Скоморовська Наталія Богданівна
т.с. 0(3422) 3-11-84, т.моб. 0(97) 510-38-72

КІРОВОГРАДСЬКА

Супрун Людмила Миколаївна
т.с. 0(522) 24-66-08, т.моб. 0(93) 849-04-81

ЛУГАНСЬКА

Бондарева Людмила Миколаївна
т.с. 0(642) 50-52-18, т.моб. 0(97) 482-54-59

ЛЬВІВСЬКА

Синьова Ірина Іванівна
т.с. 0(32) 243-71-11, т.моб. 0(97) 477-01-49

МИКОЛАЇВСЬКА

Гоцуляк Марія Федорівна
т.моб. 0(97) 559-71-31

ОДЕСЬКА

Риба Олена Володимирівна
т.с. 0(48) 729-45-12, т.моб. 0(63) 204-67-61

м. ПИРЯТИН

Бикова Тетяна Захарівна
т.моб. 0(97) 658-53-15, т.моб. 0(68) 922-97-16

ПОЛТАВСЬКА

Стадник Світлана Михайлівна
т.с. 0(5322) 2-49-56, т.моб. 0(97) 512-29-74

РІВНЕНСЬКА

Подкопасава Тетяна Віталіївна
т.с. 0(362) 43-80-54, т.моб. 0(97) 398-22-96

м. СІМФЕРОПОЛЬ

Васьків Тетяна Федорівна
т.с. 0(652) 27-33-70, т.моб. 0(50) 645-67-81

СУМСЬКА

Собина Ганна Дмитрівна
т.с. 0(542) 65-88-91, т.моб. 0(99) 036-26-10

ТЕРНОПІЛЬСЬКА

Сінковська Інна Михайлівна
т.с. 0(352) 43-57-83, т.моб. 0(97) 523-59-39

ХАРКІВСЬКА

Столяренко Ганна Андріївна
т.с. 0(57) 756-89-69, т.моб. 0(97) 502-03-86

ХЕРСОНСЬКА

Фоміна Лариса Анатоліївна
т.с. 0(552) 41-08-11, т.моб. 0(50) 952-54-05
Неннова Олена Василівна
т.моб. 0(66) 377-65-68

ХМЕЛЬНИЦЬКА

Ганчевська Марина Павлівна
т.с. 0(382) 76-48-51, т.моб. 0(50) 611-50-07

ЧЕРКАСЬКА

Бондаренко Олена Андріївна
т.с. 0(472) 64-76-22, т.моб. 0(67) 500-66-79

ЧЕРНІВЕЦЬКА

Морочковська Лариса Анатоліївна
т.с. 0(37) 290-23-17, т.моб. 0(97) 386-50-57

ЧЕРНІГІВСЬКА

Петрова Олена Семенівна
т.моб. 0(97) 513-33-94, т.дом. 0(462) 77-54-57

ЗМІСТ

Передмова 3
I. Програми курсів 5
II. Програми спецкурсів 7
III. Програми тренінгів 13
IV. Програми лекційно-практичних занять 17
V. Додатки 20

Анотований каталог інноваційного досвіду підвищення кваліфікації практичних психологів і соціальних педагогів / За ред. В. Г. Панка / Упоряд.: З. О. Гаркавенко, Н. В. Сошновенко.

Рекомендовано до друку Радою Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи МОН та АПН України (протокол № 9 від 29.12.2009).

У каталозі подано анотації програм навчальних курсів, спецкурсів, тренінгів та окремих лекцій, представлених працівниками психологічної служби, викладачами інститутів післядипломної освіти, а також орієнтовну модель інтегрування цих курсів у систему курсової підготовки практичних психологів і соціальних педагогів.

Каталог адресований Міністерству освіти і науки Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій, регіональним інститутам післядипломної педагогічної освіти, методистам центрів (кабінетів) психологічної служби.

ВСЕУКРАЇНСЬКІ ГАЗЕТИ

23316	Психолог
23317	Пільгова передплата на 6 і 12 місяців
37648	Психолог дошкільня
23677	Психолог. Бібліотека
91491	Психолог. Комплект книжок
91470	Психолог + Шкільний світ
91513	Психолог. Тести. Роздатковий матеріал
91799	Психолог + Психолог. Бібліотека + Дефектолог + Соціальний педагог
91815	Соціальний педагог
99789	Соціальний педагог. Документація
90224	Дефектолог
35266	Комплект газет пільговий «Шкільний світ» + газета «Сучасна школа України»
99807	Комплект газет пільговий «Шкільний світ» + газета «English»
01699	Комплект пільговий «Шкільний світ. Бібліотека»

ГАЗЕТА

«ПСИХОЛОГ»

Засновник

Благодійна організація «Благодійний фонд «Перше вересня»
Видавць: ФО-П Боларіна О. А.
Свідоцтво КВ № 4998 від 29 березня 2001 р.
Індекси у «Каталозі періодичних видань»
23316 — газета,
23317 — пільгова передплата на 6 і 12 міс.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

ТЕТЯНА ШАПОВАЛ

Заступники головного редактора

Тетяна Гончаренко

Тетяна Червонна

Відповідальний секретар

Олександра Безрученкова

Літературний редактор, набірник

Світлана Петрова

Коректор

Марина Даценко

Комп'ютерна верстка

Катерини Яскевич

Редакція може не поділяти точки зору автора. Відповідають за достовірність фактів, цитат, власних назв, географічних назв та інших відомостей автори публікацій. Претензії щодо публікації приймаються в письмовому вигляді впродовж 30 днів від часу виходу номера газети у світ. Рукописи не рецензують і не повертаємо. Рекламодавець відповідає за достовірність інформації, що в рекламі, за зміст та відповідність реклами законодавству.

Наша адреса:

01014, м. Київ, вул. Тимирязевська, 2;
Тел: 0(44) 286-34-48, 537-32-00, відділ продажу 0(44) 284-24-50
psholog.1veresnya@gmail.com

© Благодійна організація «Благодійний фонд «Перше вересня», 2010.
Всі права захищені. Будь-яке відтворення матеріалів або фрагментів із них можливе лише за наявності письмового дозволу Благодійної організації «Благодійний фонд «Перше вересня».

ПЕРЕДМОВА

Умови, в яких відбувається розвиток психологічної служби системи освіти, вимагають стрімкого реагування на потреби і виклики сучасності як від освітніх установ (університетів, інститутів), так і від самих працівників (практичних психологів, соціальних педагогів).

Сучасний практичний психолог має відповідати не тільки формальним вимогам до освітньо-кваліфікаційного рівня (бакалавр, магістр, спеціаліст), а й бути активним носієм психологічної культури, просвітником у широкому сенсі цього поняття, постійно вдосконалювати свою фахову майстерність.

Можливості підвищення кваліфікації в системі психологічної служби системи освіти визначені на законодавчому рівні. Утім, наявна сьогодні система підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, зокрема практичних психологів і соціальних педагогів, потребує суттєвого оновлення, у першу чергу за рахунок гнучкішої динамічної структури змісту та форм навчальної діяльності.

Щоразу, стикаючись із проявами неготовності або невміння шкільних психологів, соціальних педагогів адекватно реагувати на мінливі потреби конкретних навчальних закладів, учнів та батьків, постає проблема великої суперечності між реально необхідними знаннями та навичками (яких бракує та яких не навчають) із ригідною та доволі застарілою програмою підвищення кваліфікації. Проблема навіть не в тому, що погано вчать, а в тому, що не цікаво навчатись. Відсутність тісного зв'язку між теорією (навчанням на курсах) і практикою (реальними запитам) є однією з важливих вад сучасної системи післядипломної освіти. Не дарма останнім часом дедалі більше працівників психологічної служби обирають за джерело отримання важливих професійних знань та навичок спеціалізовані курси, які пропонують міжнародні психологічні та інші організації.

Робота з пошуку відповіді на запитання, як зробити післядипломну освіту якісною, змістовною та адекватною, триває. На це спрямовано низку нормативних документів МОН України та НАПН України: Концепцію розвитку психологічної служби системи освіти до 2012 року, Концепцію розвитку післядипломної освіти тощо.

Формат анотованого каталогу, який ми пропонуємо увазі читачів, передбачає

стислий виклад змісту матеріалів, які зібрали фахівці Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи в рамках реалізації Концепції розвитку психологічної служби системи освіти.

Анотований каталог має продемонструвати-нааявний інноваційний досвід підвищення професійної майстерності практичних психологів та соціальних педагогів. Це перша спроба узагальнення досвіду інститутів підвищення кваліфікації, окремих викладачів та фахівців психологічної служби системи освіти. Сподіваємось, вона буде вдалою і допоможе викладачам та слухачам курсів післядипломної освіти скоротити відстань між бажаним і реальним на шляху до підвищення професійної майстерності.

ОРІЄНТОВНІ МОДЕЛІ ІНТЕГРУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ КУРСІВ ДО ПРОГРАМИ КУРСОВОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ІЗ НАПРЯМУ «ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

У каталозі представлено відмінні за форматом та обсягом програми навчальної діяльності. Їхнє використання залежить від різних факторів: фахового рівня слухачів курсів (категорія та досвід роботи), загального напрямку курсів (спеціалізація) тощо.

Технологія інтегрування передбачає включення інноваційних форм до навчального плану, а також відповідну підготовку керівників курсів. Обов'язковим, на наш погляд, є детальне вивчення можливостей тих чи інших інновацій з огляду на потреби відповідної групи слухачів. Саме таку можливість, підбір адекватних до запитів слухачів форм та змісту навчальної діяльності ми враховували, добираючи програми до нашого каталогу.

Окремо варто зупинитись на диференціації, запропонованій у каталозі: програми курсів, спецкурсів, тренінгів, лекцій і практичних занять.

Такий підхід передбачає можливість експериментального застосування представлених програм без тотальних змін навчальних курсів. При потребі можна комбінувати усталений програмний матеріал із включенням окремих інноваційних форм.

На малюнку 1 (с. 4) відображено можливі варіанти інтегрування представлених у каталозі інноваційних матеріалів.

II. Професійний модуль												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Інваріаційна частина												
		Усього годин на частину:	34	36	20	6	96	28	30	22	14	94
Варіаційна частина												
		Усього годин на частину:										
		Разом на модуль:					118					118

Лекції, практичні роботи

Тренінги

Спецкурси

Курси

Мал. 1. Орієнтовна модель інтегрування навчальних курсів до програми курсової підготовки педагогічних працівників із напрямку «Практична психологія»

Фактично, йдеться про декілька варіантів застосування представлених у каталозі програм: використання у тому вигляді, який пропонує автор, комплексу із декількох авторських програм або ж частини авторської

програми. У будь-якому з обраних варіантів спілкування з автором буде корисним для ефективнішого застосування і ймовірно матиме важливий науково-методичний результат.

«ПСИХОЛОГ ДОШКІЛЛЯ»

Випуск газети «ПСИХОЛОГ ДОШКІЛЛЯ» розпочався у серпні 2009 року.

Періодичність випуску – раз на місяць.

Передплатний індекс 37648 у «Каталозі видань України» на 2010 рік.

КУПУЙТЕ У НОВОМУ НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

ЖУРНАЛ ПЛАНУВАННЯ РОБОТИ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

ЖУРНАЛ ПРОТОКОЛІВ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ТА ГРУПОВИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ

ЖУРНАЛ ПРОВЕДЕННЯ КОРЕКЦІЙНО-ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ ТА РОЗВИВАЛЬНОЇ РОБОТИ

ЖУРНАЛ ЩОДЕННОГО ОБЛІКУ РОБОТИ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА

ЖУРНАЛ ПСИХОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ УРОКІВ (ЗАНЯТЬ)

I. ПРОГРАМИ КУРСІВ

До цього розділу включено інноваційні програми проблемно-тематичних курсів, які можуть бути використані як повноцінний курс підвищення кваліфікації практичних психологів на базі інституту підвищення кваліфікації.

Запропоновані програми відповідають вимогам до змісту та обсягу навчального навантаження для курсів підвищення кваліфікації (таблиця).

Така модель передбачає включення діагностичного модулю в загальний обсяг годин.

Програма може бути використана як для спеціалістів-новачків, так і для працівників, які вже мають певний досвід у цьому напрямі. Варто звернути увагу на кількісний та якісний склад навчальної групи. У разі правильного підбору слухачів (гармонійне комплектування досвідчених та молодих спеціалістів) розкриваються можливості

для ефективнішої реалізації навчального процесу — за рахунок обміну досвідом, розгляду фактичних ситуацій із практики тощо.

Обов'язковим елементом будь-якої програми є виконання курсової роботи. Зазначений підбір слухачів групи дозволяє формувати умовні «пари» (досвідчений спеціаліст + новачок) для підготовки роботи й моніторингу ефективності виконання її на практиці.

1.1. «ПСИХОЛОГО-МЕДИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОБЛЕМНОЇ ДИТИНИ» Курси підвищення кваліфікації практичних психологів і соціальних педагогів ЗНЗ

Вибір теми обумовлений значним зростанням кількості дітей, які мають відхилення

Таблиця

Застосування програми курсів підвищення кваліфікації практичних психологів і соціальних педагогів загальноосвітніх навчальних закладів «Психолого-медико-педагогічний супровід проблемної дитини» (обсяг — 144 години)

№ з/п	Зміст навчального модуля	Кваліфікаційна категорія практичних психологів										
		Спеціаліст і друга					Перша та вища					
		Лекції	Практичні	Семинарські	Консультації	Усього	Лекції	Практичні	Семинарські	Консультації	Усього	
Інваріативна частина												
	Усього годин на частину:											
Варіативна частина												
	Усього годин на частину:											
	Разом на модуль:											

144

у психофізичному розвитку різного ступеня — як із вираженою патологією, так і з парціальними порушеннями. Знання сучасних методів діагностики і корекції порушень у розвитку дозволить практичним психологам надавати ефективну допомогу проблемним дітям.

Програма курсу розрахована на практичних психологів кваліфікаційних категорій загальноосвітніх навчальних закладів та орієнтована на професійне зростання практичних психологів та їхню науково-дослідницьку діяльність.

Загальний обсяг — 144 години. Тематичний курс складається з трьох модулів: соціально-гуманітарного, професійного, діагностико-аналітичного.

Мета курсу:

- ознайомлення Практичних психологів із психолого-медико-педагогічним супроводом проблемної дитини як однією з педагогічних технологій;

- ознайомлення практичних психологів із сучасними технологіями психологічної діагностики й корекції відхилень у психофізичному розвитку старших дошкільників і молодших школярів;

- формування професійної компетентності практичних психологів щодо зазначеної проблеми, вивчення досвіду колег.

У результаті навчання слухачі:

- поглиблюють свої знання про психологічні особливості дітей з різними відхиленнями в психофізичному розвитку, ознайомляться з критеріями диференціальної діагностики відхилень;

- отримають інформацію про сучасні діагностичні та корекційно-розвивальні програми для роботи із зазначеними категоріями дітей, зокрема з використанням нейропсихологічних і тілесно орієнтованих методів;

- сформулюють навички діагностичної та корекційної роботи з гіперактивними, агресивними дітьми, з дітьми із затримкою психічного розвитку та їхніми батьками.

Автор: **Марина ІЖЕЦЬКА**, *завідувач Кримського республіканського центру практичної психології і соціальної роботи; викладачка кафедри педагогіки й психології Кримського республіканського інституту післядипломної педагогічної освіти.*

Контактна інформація: 0 (652) 27-33-70, 0 (50) 230-93-41, 0 (67) 917-80-72; e-mail: mizhet@ukr.net

1.2. «ДИНАМІЧНИЙ ПІДХІД У ПСИХОКОРЕКЦІЙНІЙ РОБОТІ» Навчальний курс для практичних психологів

Передбачає оволодіння психодинамічними методами корекційно-відновлювальної роботи: ігрова, піскова, казкотерапія.

Загальний обсяг курсу — 148 академічних годин, із них:

- перший модуль — «Ігрова терапія. Теорія і практика дитячого психоаналізу» — семінар-практикум, 3 дні (30 год);

- другий модуль — «Юнгіанська казкотерапія. Аналітична діагностика та інтерпретація символів» — семінар-практикум, 2 дні (20 год);

- третій модуль «Теорія і практика Юнгіанської піскової терапії» — семінар-практикум, 4 дні (40 год).

Факультативи:

- «Тренінг емоційної зрілості» (динамічний тілесно-орієнтований тренінг) — 4 дні (38 год);

- «Психологічна допомога особистості у кризових станах» — 2 дні (20 год).

Мета курсу:

1. Ознайомити з уявленнями про здорову особистість у контексті концепцій різних психодинамічних теорій.

2. Розширити знання про закономірності розвитку психіки в онтогенезі з точки зору психоаналізу.

3. Навчити будувати моделі корекційно-відновлювальної роботи, ґрунтуючись на результатах психоаналітичної діагностики та використовуючи психодинамічні методи (ігрову, піскову, казкотерапію).

4. Відпрацювати навички індивідуальної корекційно-відновлювальної роботи з дітьми та підлітками, які мають порушення в емоційно-вольовій, поведінковій та особистісній сферах. Надавати психологічну допомогу особистості у кризових станах.

5. Відпрацювати навички групової корекційно-відновлювальної роботи.

6. Навчити диференціювати різні моделі побудови стосунків «клієнт — психолог», а також рефлексувати характер власних почуттів у взаємодії з клієнтом.

За результатами курсу слухачі опановують сучасні технології психокорекції — виду діяльності практичного психолога, що потребує особливої майстерності і професійної делікатності.

Слухачі розкривають для себе суть психодинамічного підходу у психокорекційній роботі, знайомляться з основними психодинамічними методами психокорекції, за-

своюють вимоги до організації і проведення корекційних занять із дітьми різних вікових категорій, розуміють специфіку корекційної роботи при різних психологічних порушеннях в адаптації дитини, відпрацьовують практичні навички корекційної роботи.

Автор: **Тетяна РЄПНОВА**, завідувач *Одеського обласного центру практичної психології і соціальної роботи.*

Контактна інформація; 0 (67) 934-01-42; e-mail: repka-odessa@ukr.net

II. ПРОГРАМИ СПЕЦКУРСІВ

Запропоновані програми спецкурсів стануть у нагоді при формуванні навчально-тематичного плану курсів підвищення кваліфікації — як одна зі складових інваріантної частини. Так, наприклад, спецкурс «Психологічне здоров'я вчителя» може бути базою для розгляду питань у розділі «Психологічний супровід навчально-виховного процесу» (мал. 2).

Можливості використання представлених програм не обмежуються тільки курсами підвищення кваліфікації. Цілком правомірне застосування деяких з них у процесі міжкурсової підготовки практичних психологів та соціальних педагогів, методистів психологічної служби.

Інший варіант застосування запропонованих програм — це включення їх як спецкурсів для студентів психологічних та деяких педагогічних спеціальностей.

Важливою умовою ефективності та результативності навчальних програм є адекватний вибір аудиторії відповідно до проблематики та формату освітньої діяльності. Деякі програми варто застосовувати для спеціалістів, які мають певний досвід роботи і здатні творчо реалізувати отримані знання, вміння та навички.

2.1. «ОСНОВИ ІГРОТЕРАПІЇ» Навчальний курс для практичних психологів, соціальних педагогів, студентів ВНЗ

Загальний обсяг курсу — 14 год. Складається з 2 модулів:

1. Гра як психотерапевтичний засіб (6 год: 2 лекц., 4 семінарські).

II. Професійний модуль												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	Інваріантна частина	Психологічний супровід навчально-виховного процесу										
		Усього годин на частину:	34	36	20	6	96	28	30	22	14	94
	Варіативна частина											
		Усього годин на частину:	8	6	8		22	8	8	4	4	24
		Разом на модуль:					118					118

Спецкурси

Мал. 2

2. Структурування ігротерапевтичного процесу (8 год: 4 лекц., 4 семінарські).

Мета курсу: ознайомлення з історією, теорією та практикою ігрової терапії; розкриття специфіки методів ігрової терапії та її гуманістичної спрямованості; опанування знань, умінь і навичок застосування різноманітних прийомів, методів і технологій у практиці психологічної допомоги; оволодіння методами індивідуальної та групової ігротерапії.

У результаті навчання слухачі отримують знання організаційно-методичних засад ігротерапії, навчаються проводити ігротерапевтичні заняття.

2.2. «ОСНОВИ СИМВОЛДРАМИ» Навчальний курс для практичних психологів, соціальних педагогів, студентів ВНЗ

Загальний обсяг курсу — 14 год. Складається з 2 модулів.

1. Теоретичні засади методу символдрами (4 год: 2 лекц., 2 семінар.).

2. Методика проведення символдраматичного сеансу. Робота з малюнком (8 год: 4 лекц., 4 практи.).

Мета курсу: ознайомлення з історією, теорією та практикою катати мно-імагінативної терапії, розкриття специфіки проведення індивідуальної та групової форм кататимно-імагінативної терапії, організаційно-методичних особливостей психотерапевтичних сеансів.

У результаті навчання слухачі отримують знання основ організаційно-методичних засад методу кататимно-імагінативної терапії (символдрами), уміння застосувати елементи методу у практиці психологічної допомоги.

2.3. «ОСНОВИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ» Навчальний курс для практичних психологів, соціальних педагогів, студентів ВНЗ

Загальний обсяг курсу — 12 год. Складається з 2 модулів:

1. Теоретичні проблеми соціально-педагогічної діяльності (4 год: 2 лекц., 2 практи.).

2. Технології реалізації функцій соціально-педагогічної діяльності (8 год: 4 лекц., 4 практи.).

Мета курсу: формування системного підходу до вивчення соціально-педагогічних явищ та цілісного уявлення про фактори та закономірності соціалізації дитини; розкриття специфіки соціально-педагогічної

діяльності та її гуманістичної спрямованості; оволодіння технологіями соціально-педагогічної діяльності; ознайомлення з змістом соціально-педагогічної діяльності щодо підвищення рівня соціальної адаптації дітей засобами їхнього особистісного розвитку; ознайомлення з змістом соціально-педагогічної діяльності з профілактики явищ дезадаптації.

У результаті навчання слухачі отримують знання про фактори та закономірності соціалізації дитини, вивчають технології реалізації соціально-педагогічної діяльності.

Автор: **Світлана ЛИТВИНЕНКО**, професор кафедри вікової і педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Контактна інформація: 0 (362) 28-94-84; e-mail: vade@ukrwest.net

2.4. «ЕКСПЕРТИЗА ПСИХОЛОГІЧНОГО ТА СОЦІОЛОГІЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ЯК НАПРЯМОК ДІЯЛЬНОСТІ ФАХІВЦЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ» Навчальний курс для працівників психологічної служби

Тематика курсу:

- нормативно-правова база здійснення експертизи психологічного та соціологічного інструментарію;
- науково-теоретичні засади проведення експертизи;
- організаційно-методичне забезпечення експертної діяльності;
- моніторинг експертної діяльності в системі освіти.

Загальний обсяг курсу — 16 год.

Мета курсу:

- забезпечення суб'єктів освітньої та соціально-психологічної діяльності, які потребують експертизи матеріалів та тих, хто її здійснює, нормативно-правовими та науково-методичними знаннями щодо якісного виконання цього напрямку роботи;

- упровадження експертизи на всіх рівнях функціонування психологічної служби, її моніторинг.

У результаті навчання відбувається:

- підвищення фахового рівня працівників психологічної служби;
- вивчення нормативно-правової бази та науково-теоретичних засад проведення експертизи;
- формування навичок експертної діяльності та вмінь організації її моніторингу.

Автор: **Яна СУХЕНКО**, Полтавський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, методист центру практичної психології і соціальної роботи.

Контактна інформація: м. Полтава, вул. Жовтнева, 64; 0 (532) 61-50-64; 0 (95) 460-96-95; e-mail: psychology@pei.poltava.ua

2.5. «ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ У РОБОТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА ТА СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА» **Навчальний курс для практичних психологів, соціальних педагогів, педагогів ЗНЗ**

Загальний обсяг курсу — 18 годин, складається з трьох тематичних модулів.

Мета курсу: формування професійних компетенцій для здійснення арт-терапевтичної діяльності.

Завданнями курсу є:

- систематизація знань щодо основних напрямів арт-терапії, сучасних методів та форм арт-терапевтичної роботи, особливостей використання арт-терапевтичних технік у психокорекційній практиці;
- формування вмій та навичок дослідження і виявлення почуттів на символічному рівні, надання соціально прийнятної виходу агресивності та іншим негативним почуттям, надання допомоги у подоланні педагогічного вигорання;
- розвиток навичок емпатії, рефлексії, аналізу, адаптивності та соціальної активності.

У результаті навчання слухачі опанують основні теоретичні знання та практичні навички застосування арт-терапевтичних технологій у своїй діяльності.

Реалізація завдань для досягнення результатів модуля здійснюється в очному форматі шляхом:

- розгляду навчального матеріалу на лекціях;
- самостійного вивчення слухачами навчального матеріалу на основі розробленого для модуля комплексу навчально-методичних матеріалів;
- виконання практичних завдань, спрямованих на набуття слухачами вмій і навичок застосовувати на практиці набуті теоретичні знання;
- написання та захисту на підсумковій очній сесії індивідуальної творчої роботи у вигляді комплексу арт-терапевтичних вправ для подальшого використання у психотерапевтичній роботі з обраної проблеми.

Автор: **Людмила ПІДЛИПНА**, директор Івано-Франківського обласного центру практичної психології та соціальної роботи.

Контактна інформація: 0 (342) 55-64-65, 0 (50) 984-18-50.

2.6. «ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗДОРОВ'Я УЧИТЕЛЯ»

Спецкурс для практичних психологів, соціальних педагогів, учителів, вихователів ДНЗ, шкіл-інтернатів

Загальний обсяг курсу: програма курсу розрахована на 68 академічних годин і в повному обсязі може викладатися в обласних інститутах післядипломної педагогічної освіти для педагогів. Крім того, практичний психолог може проводити спецкурс у навчальних закладах як психолого-педагогічний семінар. Окремі розділи і теми підходять і для психолого-педагогічної просвіти.

Програма складається з 4 розділів.

Мета:

- формування у педагогів системи демократичних цінностей, заснованих на принципах толерантності і поваги до інших учасників навчально-виховного процесу;
- розвиток емоційної відкритості, здатності орієнтуватись у своїх почуттях та усвідомлювати їх;
- формування навичок сприйняття та адекватної оцінки емоційних станів інших людей, уміння регулювати свої почуття;
- розвиток емпатійних здібностей та педагогічної рефлексії;
- розв'язання конфліктних ситуацій, уміння переводити конфлікти в конструктивні стабілізуючі;
- стресостійкість, уміння знімати психологічне напруження та втому; розвиток здатності опановувати себе в критичних ситуаціях.

Основні завдання спецкурсу:

- ознайомити з уявленнями про здорову особистість і поняття «психологічне здоров'я»;
- розширити знання про природу, причини виникнення та способи розв'язання конфліктів;
- усвідомити й відкоригувати власні особистіші прояви та тенденції у поведінці та спілкуванні;
- навчити диференціювати різні моделі побудови відносин «педагог — учень», «педагог — батьки», «педагог — педагог», «педагог — адміністратор», а також рефлексу-

вага характер власних почуттів у взаємодії з іншими учасниками навчально-виховного процесу;

- відпрацювати навички зняття психоемоційного напруження.

У результаті проходження курсу вчителі отримують інформацію про поняття «психологічне здоров'я особистості», критерії здорової особистості; здобудуть навички підвищення власної стресостійкості, навчатися знімати психологічне напруження та втому; розвинуть здатність опановувати себе в критичних ситуаціях тощо.

Автор: **Руслана МОРОЗ**, викладач кафедри дошкільної освіти Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського.

Контактна інформація: 0 (512) 72-49-29, 0 (91) 017-37-50; e-mail: ruslanamoroz@rambler.ru

2.7. «ІГРОВА ТЕРАПІЯ. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПСИХОТЕРАПІЇ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ»

^ Спецкурс для практичних психологів

Мета: ознайомлення слухачів із особливостями ігрової терапії, її теоретичними та практичними аспектами у корекційно-розвивальній роботі практичного психолога закладу освіти.

Завдання:

- розкриття сутності ігрової терапії як одного з методів арт-терапії;
- ознайомлення з методами і формами ігрової терапії;
- навчання способів використання ігрових технік у психокорекційній практиці;
- ознайомлення з особливостями пісочної терапії у контексті ігрової терапії.

У результаті успішного опанування спецкурсу слухачі:

1. Знатимуть теоретичні основи ігрової терапії, форми та методи ігрової терапії та особливості пісочної терапії.

2. Умітимуть використовувати ігрові техніки у психокорекційній роботі, досліджувати почуття на символічному рівні.

Автор: **Оксана ХОМИН**, директор Івано-Франківського центру практичної психології і соціальної роботи.

Кешішкиттв інформація: 0 (34) 22-22-493; e-mail: ivano-fitankivsJe09@ukr.net

2.8. «ДИТЯЧА ІГРОВА ПСИХОКОРЕКЦІЯ»

Спецкурс для практичних психологів, соціальних педагогів, учителів, вихователів ДНЗ, шкіл-інтернатів

Загальний обсяг курсу — 72 години. Програма навчально-практичного спецкурсу включає 11 тем, підсумкове творче завдання.

Мета спецкурсу: поглиблене ознайомлення слухачів із найголовнішими та найновішими досягненнями світової тавітчизняної сучасної практичної психології з питань корекції емоційно-вольових та поведінкових відхилень у психічному розвитку особистості дитини дошкільного віку.

Завдання спецкурсу: забезпечити формування практичних навичок і вмій проведення групових та індивідуальних корекційно-відновлювальних занять із дітьми дошкільного віку для зниження рівня агресивної поведінки, конфліктності, тривожності, страхів, імпульсивності, подолання замкненості, невпевненості у собі, пасивності, корекції самооцінки тощо.

Участь у навчально-практичному спецкурсі дозволить учасникам отримати знання і здобути практичні навички ігрової дитячої психокорекції, оволодіти методами саморегуляції та зняття психоемоційного напруження, тілесно-руховими, тілесно зорієнтованими техніками, казкотерапією, арт-терапією, сімейною терапією тощо, застосовувати одержані знання та вміння на практиці.

Автор: **Руслана МОРОЗ**, викладач кафедри дошкільної освіти Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського.

Контактна інформація: 0 (512) 72-49-29, 0 (91) 017-37-50; e-гшЗ: rusfanamoraz@rambler.m

2.9. «ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОГІГІЄНА. ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ПЕДАГОГА»

Спецкурс для практичних психологів ЗНЗ

Загальний обсяг — 36 годин, розрахований на I тиждень (6—8 годин на день).

Мета: поглиблення та розширення знань педагогічних працівників у сфері педагогічної психології та психогігієни, формування навичок саморегуляції психічного стану, збереження та зміцнення власного психічного здоров'я, формування вмій оптимально застосовувати отримані знання у взаємодії з людьми, вмій ефективного та оптималь-

ного спілкування, розуміння емоційного стану оточення.

Слухачі курсу ознайомляться з поняттями «конфлікт», «психічне здоров'я педагога», умовами його збереження та зміцнення, шляхами розв'язання конфліктів у педагогічних системах, із методами саморегуляції психічного стану; отримують практичні навички профілактики стресового стану, організації ефективної міжособистісної комунікації, навички поведінки в конфліктних ситуаціях.

Автори: Олена МАРІНУШКІША, завідувач Центру практичної психології і соціальної роботи КЗ «Харківський обласний науково-методичний інститут безперервної освіти»;

Галина СІЛІНА, старший викладач кафедри методики дошкільної та початкової освіти (секція методики виховання та розвитку особистості) КЗ «Харківський обласний науково-методичний інститут безперервної освіти».

Контактна інформація: 0 (57) 731-27-86, 0 (50) 935-52-60; e-mail: Lena-marin@list.ru, sila@datasvit.net

2.10. «ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД РОЗВИТКУ ДИТИНИ В УМОВАХ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ»

Спецкурс для практичних психологів ДНЗ

Загальний обсяг курсу — 36 годин, розрахований на 1 тиждень (6—8 годин на день).

Мета програми: актуалізація проблем організації діяльності практичного психолога в дошкільному навчальному закладі, ознайомлення з інноваційними процесами в роботі фахівця та з методикою психологічного супроводу розвитку дитини дошкільного віку.

Основне завдання спецкурсу полягає в тому, щоб озброїти молодих спеціалістів необхідними теоретичними знаннями щодо планування та аналізу своєї роботи, реалізації корекційно-розвивального напрямку в закладі освіти та практичними навичками роботи з дітьми, вихователями та батьками.

Очікувані результати: слухачі курсу ознайомляться з нормативним забезпеченням діяльності практичного психолога ДНЗ, основними напрямками роботи, сучасними технологіями в роботі практичного психолога (а саме: технологіями консультування батьків, вихователів, методикою психологічного супроводу розвитку дитини дошкільного віку), опанують навички проведення соціально-психологічного тренінгу з педагогічним колективом.

Автори: Олена МАРІНУШКІША, завідувач Центру практичної психології і соціальної роботи КЗ «Харківський обласний науково-методичний інститут безперервної освіти»;

Галина СІЛІНА, старший викладач кафедри методики дошкільної та початкової освіти (секція методики виховання та розвитку особистості) КЗ «Харківський обласний науково-методичний інститут безперервної освіти»;

Юлія ЗАМАЗІЙ, методист Центру практичної психології і соціальної роботи КЗ «Харківський обласний науково-методичний інститут безперервної освіти».

Контактна інформація: 0 (57) 731-27-86, 0 (50) 93-55-260; e-mail: Lena-marin@list.ru, sila@datasvit.net, kharkiv20@ukr.net

2.11. «ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ З ДІТЬМИ "ГРУПИ РИЗИКУ"»

Спецкурс для практичних психологів та соціальних педагогів ЗНЗ

Загальний обсяг курсу — 36 годин, розрахований на 1 навчальний тиждень (6—8 годин на день) або обсягом 24 години — 3 дні (8 годин на день).

Мета: підготовка практичних психологів та соціальних педагогів навчальних закладів до роботи з дітьми групи ризику.

Завдання спецкурсу:

- ознайомити соціальних педагогів з певним обсягом теоретичних знань щодо сутності проблеми девіантної поведінки дітей, підлітків та молоді;

- сформувати методичні і практичні навички та вміння здійснення соціально-педагогічного супроводу дітей групи ризику, профілактики соціально небезпечних явищ, просвітницької діяльності у соціальних педагогів;

- поглибити вміння аналізувати, синтезувати наявні та отримані знання, літературу, методичні рекомендації що стосуються роботи з дітьми групи ризику, девіантними дітьми;

- ознайомити соціальних педагогів із нормативно-правовою базою організації діяльності соціального педагога з дітьми групи ризику;

- поглибити знання щодо сутності основних та інноваційних методів, форм, напрямів і технологій роботи соціального педагога з дітьми групи ризику в навчальному закладі.

У результаті навчання слухачі:

- отримують основні знання про психологічний відбір дітей до категорії «групи ризику», розглядають алгоритм дій супроводу

дітей «групи ризику», форми і методи роботи з батьками учнів цієї категорії, ознайомлюються зі структурою ведення тренінгових занять, відпрацьовують навички роботи з дітьми «групи ризику»;

- ознайомлюються та опановують уміння та навички організації своєї діяльності з дітьми «групи ризику» в навчальному закладі.

Автори: **Олена МАРІНУШКІНА**, завідувач Центру практичної психології і соціальної роботи КЗ «Харківський обласний науково-методичний інститут безперервної освіти»;

Галина СІЛНА, старший викладач кафедри методики дошкільної та початкової освіти (секція методики виховання та розвитку особистості) КЗ «Харківський обласний науково-методичний інститут безперервної освіти»;

Ірина ВИШНЕВА, методист Центру практичної психології і соціальної роботи КЗ «Харківський обласний науково-методичний інститут безперервної освіти».

Контактна інформація: 0 (57) 731-27-86, 0 (50) 935-52-60; e-mail: Lena-marin@list.ru, sila@datasvit.net, kharkiv20@ukr.net

2.12. «ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА РОБОТИ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА В СУЧАСНИХ УМОВАХ»

Спецкурс для соціальних педагогів навчальних закладів усіх рівнів

Загальний обсяг курсу — 36 годин, розрахований на 1 навчальний тиждень (6—8 годин на день).

Завдання спецкурсу:

- ознайомити соціальних педагогів із певним обсягом теоретичних знань щодо сутності соціально-педагогічної діяльності;

- сформувані методичні та практичні навички та вміння здійснення соціально-педагогічного супроводу навчально-виховного процесу, профілактики соціально небезпечних явищ, просвітницької діяльності тощо;

- поглибити вміння аналізувати, синтезувати наявні та отримані знання, літературу з планування та організації роботи соціального педагога в навчальному закладі;

- ознайомити соціальних педагогів із нормативно-правовою базою, яка регламентує їхню діяльність у загальноосвітніх навчальних закладах;

- навчити соціальних педагогів модифікувати й адаптувати отримані рекомендації, інформацію та матеріали до специфіки роботи свого навчального закладу;

- поглибити знання щодо сутності основних та інноваційних методів, напрямів і технологій роботи соціального педагога в навчальному закладі.

Проведення спецкурсу допоможе сформувати у соціальних педагогів уявлення про специфіку та зміст соціально-педагогічної роботи.

Основна увага у спецкурсі приділена також опануванню практичних умінь та навичок організації своєї діяльності в навчальному закладі.

Автори: **Олена МАРІНУШКІНА**, завідувач Центру практичної психології і соціальної роботи КЗ «Харківський обласний науково-методичний інститут безперервної освіти»;

Галина СІЛНА, старший викладач кафедри методики дошкільної та початкової освіти (секція методики виховання та розвитку особистості) КЗ «Харківський обласний науково-методичний інститут безперервної освіти».

Контактна інформація: 0 (57) 731-27-86, 0 (50) 935-52-60; e-mail: Lena-marin@list.ru, sila@datasvit.net

2.13. «МЕТОДИКА ПРОФОРІЕНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ ТА МОЛОДЦЮ»

Спецкурс для практичних психологів ЗНЗ

Загальний обсяг курсу — 22 год. Із них: лекцій — 4 год, практичних занять — 12 год, самостійної роботи — 6 год; 3 модулі — лекційний, практичний, самостійний.

Мета курсу: забезпечити оволодіння слухачами курсів підвищення кваліфікації теоретичних та практичних основ профорієнтаційної роботи практичного психолога з дітьми та підлітками у загальноосвітньому навчальному закладі.

Завдання курсу:

- сприяти засвоєнню знань про сучасну систему психологічної допомоги у професійному самовизначенні учнів;

- навчити розуміти і використовувати у профорієнтаційній роботі основні прийоми професіографії, професійної діагностики та професійної консультації;

- розвивати потребу в підвищенні ефективності профорієнтаційної роботи психолога в сучасній школі.

У результаті навчання слухачі:

1. Повинні знати: мету, завдання та зміст основних етапів професійного самовизначення особистості; психічну структуру професійної спрямованості особистості; роль професійної свідомості у структурі професій-

ного самовизначення особистості; структуру системи професійної орієнтації та її підсистем — професіографії, професійної діагностики, професійної консультації; системно-структурний аналіз особистості з метою профорієнтації; критерії та показники професійної спрямованості учнів; характеристику методик професійної діагностики; зміст професіографічних документів — психограми та професіограми.

2. Повинні вміння: здійснювати професіографічний аналіз об'єктів професійної праці для профконсультації та профдіагностики; виявляти вплив зовнішніх компонентів праці на професійні вимоги до працівника; визначати професійно важливі риси та з'ясувати їхню роль у праці; здійсню-

вати вивчення професійних інтересів учнів, діагностику мотивів вибору професії; аналізувати результати професійної діагностики; розробляти професійний план для учня; виробляти рекомендації з підготовки учня до майбутньої праці; організовувати та проводити профконсультаційні бесіди; розробляти профінформаційну професіограму та психограму професії; вести карту профдіагностування.

Автор: **Ірина КРАВЧЕНКО**, завідувач кафедри теорії і методики виховної роботи Південноукраїнського регіонального інституту піддипломної освіти педагогічних кадрів.

Контактна інформація: 0 (95) 182-38-14; e-mail: IDU@kli.kherson.ua

III. ПРОГРАМИ ТРЕНІНГІВ

Тренінг, у класичному розумінні, — це за-сіб перепрограмуваюю моделі управління поведінкою та діяльністю, що вже існує в людини. Результатом тренінгу завжди є сформовані навички, поведінкові паттерни тощо.

Для авторів каталогу тренінг — це сучасна педагогічна технологія, яка дає змогу моделювати й вирішувати практичні завдання. Запропоновані у каталозі програми тренінгів репрезентують декілька їхніх видів: психологічний тренінг, тренінг навичок, методичний тренінг.

Щодо потенціалу зостосування тренінгів у програмах підвищення кваліфікації, то варто звернути увагу на можливості формату тренінгу (мал. 3): як самостійної форми навчання (послідовне поєднання декількох тренінгів професійних навичок), так і окремого компоненту варіативної складової програми підвищення кваліфікації (у комплексі з лекціями, практичними та самостійними заняттями).

Так, наприклад, уключення програми «Тренінг для тренерів» до варіативної скла-

II. Професійний модуль												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Інваріантна частина												
		Усього годин на частину:										
Варіативна частина												
		Усього годин на частину:										
		Разом на модуль:										

Мал. 3

дової «Основи психокорекції та психоконсультування» — цілком виправдане (як додатковий навчальний елемент).

Інший варіант компонування передбачає включення до окремого блоку навчання (наприклад, «Основи професійної майстерності практичного психолога») серії тренінгів: «Тренінг для тренерів», «Тренінг професійної зрілості практичного психолога», «Тренінг особистісного росту», «Тренінг попередження професійного вигорання» тощо.

3.1. «ТРЕНІНГ ДЛЯ ТРЕНЕРІВ» **Тренінг для практичних психологів та соціальних педагогів, які планують опанувати додаткову спеціалізацію**

Загальний обсяг курсу: 40 годин, 4 модулі.

Мета: надати інформацію про теоретичні аспекти діяльності тренера, а також про формування практичних навичок у проведенні тренінгів.

Завдання: ознайомлення з теоретичними та практичними аспектами підготовки до проведення тренінгів.

У процесі навчання слухачі опановують навички рефлексії власної діяльності, конструктивної взаємодії з групою, проведення тренінгу, а також детально досліджують процедури та зміст супервізії практичної тренерської роботи.

До програми тренінгу додається «Методика проведення тренінгу та каталог психогімнастичних вправ та ігор».

Автор: Наталія САВСЬКА, практичний психолог-методист, співробітник Дніпропетровського обласного методичного центру практичної психології і соціальної роботи.

Контактна інформація: 0 (56) 371-11-23, 0 (66) 232-12-63; e-mail: saveleva09n@mail.ru

3.2. «ОСНОВИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ»

Курс тренінгів для практичних психологів системи освіти

Загальний обсяг курсу — 50 академічних годин.

Мета: формування базових знань і вмій із психологічного консультування.

Завдання:

- подати базові уявлення про структуру і процес психологічного консультування;
- сформувати психологічну готовність до консультативної практики.

Автор: Віра ЧЕРНОБРОВІНА, Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, доцент кафедри психології; докторант кафедри психології НПУ імені М. П. Драгоманова.

Контактна інформація: 0 (642) 61-33-45; 0 (99) 458-09-78; e-mail: chernver@mail.ru

3.3. «ТРЕНІНГ ПРОФЕСІЙНОЇ ЗРІЛОСТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА»

Тренінг для практичних психологів закладів освіти

Загальний обсяг курсу — 3 модулі, які включають 7 тем.

Мета: сприяти розвитку навичок практичної роботи у психологів системи освіти, усвідомленню професійної позиції і соціальної ролі практичного психолога; сформувати в учасників розуміння відповідальності за власний професійний шлях.

Завдання:

- сприяти опануванню вмій застосовувати теоретичні знання і методи безпосередньо у професійній діяльності практичного психолога;
- формувати мотивацію до професійного зростання і самовдосконалення;
- сприяти виявленню і корекції еталонного варіанту діяльності;
- стимулювати творчу і соціальну активність та ініціативу у професійній діяльності.

У процесі проходження тренінгу учасники розвиватимуть навички професійної емпатії та рефлексії, навчатися обирати необхідні практичні методи відповідно до поставлених завдань, сформулюють і розвиватимуть практичні навички вирішення складних ситуацій у професійній діяльності, отримають зворотний зв'язок від інших учасників тренінгу, що сприятиме усвідомленню і закріпленню власної професійної позиції і подальшому професійному зростанню.

Автор: Руслана МОРОЗ, викладач кафедри дошкільної освіти Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського.

Контактна інформація: 0 (512) 72-49-29, 0 (91) 017-37-50; e-mail: mslanamioz@mmbter.m

3.4. «ТРЕНІНГ НАВИЧОК КОНСУЛЬТУВАННЯ»

Тренінг для практичних психологів, соціальних педагогів, учителів

Загальний обсяг курсу — 40 годин.

Мета: розвиток базових навичок та формування індивідуального стилю консультативної діяльності педагогічних працівників.

У результаті проходження тренінгу слухачі отримують навички структурування консультативної взаємодії, дізнаються про техніки консультування, особливості проблемно-орієнтовного консультування.

Автор: **Наталія ЗАРІЧНА**, *практичний психолог-методист, співробітник Дніпропетровського обласного методичного центру практичної психології і соціальної роботи.*

Контактна інформація: 0 (56) 371-11-23.

3.5. «ТРЕНІНГ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОСВІДОМОСТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА»

Тренінг для практичних психологів системи освіти

Загальний обсяг — 24 години. Тематичний курс складається з трьох сесій.

Мета: усвідомлення практичними психологами власних професійних можливостей, визначення шляхів професійного розвитку.

У тренінгу використовуються засоби активного психологічного навчання, самодіагностики, які спрямовані на розуміння професійного «Я», прийняття себе у професії, управління власним професійним розвитком.

Завдання тренінгу вирішуються шляхом розвитку рефлексивного самоаналізу професійного «Я», проектування образу професійного майбутнього, усвідомлення професійної позиції.

У результаті участі в тренінгу слухачі розвинуть упевненість у своїй професійній компетентності, набудуть уміння ставити перед собою реальні професійні цілі, приймати схвалення і не реагувати на критику болісно, готовність брати на себе відповідальність за прийнятті рішення, проявляти повагу до особистості іншого.

Автор: **Любов КЛЬОЦ**, *завідувач Житомирського центру практичної психології і соціальної роботи, викладач Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.*

Контактна інформація: 0 (412) 47-36-91, 0 (68) 218-53-26; e-mail: lubanaklez@ukr.net

3.6. «ТРЕНІНГ ОСОБИСТІЙНОГО РОСТУ»

Семінар-тренінг для практичних психологів, соціальних педагогів, методистів районних (міських) методичних кабінетів, учителів, заступників директорів, керівників закладів освіти

Загальний обсяг — 24 години, розрахований на 3 заняття.

Мета: розвиток особистості, професійної компетентності, особистісне зростання і максимальне використання свого потенціалу в житті і професійній діяльності.

Завдання:

- розвинути адекватне розуміння самого себе і здійснити корекцію самооцінки;
- розвинути вміння та потребу в пізнанні інших людей, гуманістичне ставлення до них;
- формувати життєві плани та коригувати ціннісні орієнтації;
- розвинути емоційну стійкість у складних життєвих ситуаціях;
- розвинути вміння переборювати життєві труднощі;
- сформувати професійно значущі риси та уміння практичного психолога (рефлексія, сензитивність, відповідальність, емпатія тощо).

Учасники семінару-тренінгу ознайомляться з механізмами і психологічною культурою особистісного зростання, з технікою самопізнання, засвоюють методики діагностики особистісних і професійно значущих рис педагога, психолога, соціально працівника; оволодіють технікою регуляції творчого самопочуття, технікою розвитку впевненості та пошуку власних ресурсів; розвинуть уміння долати труднощі у важких життєвих ситуаціях.

Автор: **Олена МАРІНУШКІНА**, *завідувач Центру практичної психології і соціальної роботи КЗ «Харківський обласний науково-методичний інститут безперервної освіти*

Контактна інформація: 0 (57) 731-27-86, 0 (50) 935-52-60; e-mail: Lena-marin@list.ru

3.7. «ТРЕНІНГ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Тренінг для методистів відділів (управлінь освіти), практичних психологів

Загальний обсяг курсу — 18 год, складається з 3 модулів:

1. Синдром «професійного вигорання в діяльності педагогічних працівників» — 6 год.

2. Ефективна педагогічна діяльність і професійно важливі риси сучасного педагога — 6 год.

3. Тілесно зорієнтовані техніки у попередженні і подоланні професійного вигорання педагогів — 4 год. Підсумковий контроль у формі тесту — 2 год.

Мета курсу: формування професійних компетенцій для здійснення діагностики, попередження та подолання синдрому «професійного вигорання» педагогічних працівників.

Завдання:

1. Систематизувати знання щодо:

- синдрому професійного вигорання педагогічних працівників;
- основних факторів, що впливають на професійне вигорання;
- основних складових та фаз синдрому професійного вигорання;
- основних ознак ефективності педагогічної діяльності;
- основних ролей та характеристик успішного педагога;
- природних способів регуляції (саморегуляції) організму;
- наявних тілесно зорієнтованих технік релаксації.

2. Сформувати вміння (навички):

- здійснювати діагностику (самодіагностику) рівня професійного вигорання;
- визначати ефективність власної діяльності, діяльності педагогічних працівників;
- диференціювати соціальні, вікові, індивідуальні та організаційні фактори, що впливають на вигорання;
- давати характеристику основних складових синдрому вигорання;
- діагностувати й диференціювати фази синдрому вигорання педагогічних працівників, надавати індивідуальні консультації;
- володіти основними способами саморегуляції, відстежувати зв'язок використання способів саморегуляції з підвищенням ефективності педагогічної діяльності;

- володіти окремими тілесно зорієнтованими техніками релаксації.

3. Розширити компетенції щодо:

- визначення ефективності власної діяльності, діяльності педагогічних працівників;
- діагностики, попередження та подолання синдрому «професійного вигорання» педагогічних працівників;
- диференціації фаз синдрому вигорання педагогічних працівників, надання індивідуальних консультацій;
- володіння основними способами саморегуляції, бачення зв'язку використання способів саморегуляції з підвищенням ефективності педагогічної діяльності;
- володіння окремими тілесно зорієнтованими техніками релаксації.

У результаті проходження тренінгу слухачі отримують:

1. Знання про:

- синдром професійного вигорання педагогічних працівників;
- основні фактори, що впливають на професійне вигорання;
- основні ознаки ефективності педагогічної діяльності, основні ролі та характеристики успішного педагога;
- природні способи регуляції (саморегуляції) організму.

2. Уміння:

- самостійно давати характеристики основних складових синдрому вигорання;
- діагностувати й диференціювати фази синдрому вигорання педагогічних працівників, надавати індивідуальні консультації;
- володіти окремими тілесно зорієнтованими техніками релаксації;
- самостійно застосовувати діагностичний інструментарій;
- природно долати стрес, самовідновлюватися.

Автор: **Юлія МЕЛЬНИК**, завідувач кабінету-центру практичної психології і соціальної роботи Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Контактна інформація: 0 (362) 64-96-63, 0 (68) 569-35-07; e-mail: rivnepsholog@mail.ru

IV. ПРОГРАМИ ЛЕКЦІЙНО-ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Представлена у цьому розділі інформація презентує матеріали, які можна розглядати як додаткові (інформаційно-методичні).

Дозволимо зауважити, що практичні заняття серед інших форм навчальної діяльності мають на меті: на основі засвоєних системних знань включати слухачів у різні види самостійної діяльності — практичної, інтелектуальної, предметної, актуалізуючи сформовані навички та вміння.

Проблема розвитку особистості практичного психолога посідає одне з найважливіших місць у процесі як курсової, так і міжкурсової підготовки. Не останню роль у цьому процесі відіграє й саморозвиток спеціаліста, його вміння та готовність до самовдосконалення. Саме тому презентовані програми зорієнтовані на актуалізацію самопізнання та саморозвитку.

4.1. «РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА»

Курс лекційно-практичних занять для практичних психологів системи освіти

Лекційні заняття: «Самопізнання як основа самовиховання»; «Самопізнання як процес»; «Теоретичні основи саморозвитку та його механізми»; «Професійне самопізнання та саморозвиток практичного психолога».

Практичні (семінарські) заняття: самопізнання та саморозвиток особистості; самопізнання як основа самовиховання; самопізнання як процес; механізми самопізнання: ідентифікація та рефлексія; бар'єри самопізнання; теоретичні основи саморозвитку та його механізми; професійне самопізнання та саморозвиток практичного психолога.

Цільова аудиторія: практичні психологи системи освіти.

II. Професійний модуль												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	Інваріативна частина											
	Варіативна частина	Усього годин на частину:										
		Усього годин на частину:										
		Разом на модуль:										

Лекції,
практичні
роботи

Мал. 4

Інтегрування у навчальну програму локальних (за формою) елементів (лекцій, семінарів, практичних занять) (мал. 4) передбачає врахування специфіки навчальної групи (досвід роботи, особливості навчальних закладів, рівень базової освіти та кваліфікації).

Загальний обсяг курсу — 16 годин.

Мета: оволодіти спеціальними науковими професійними знаннями та практичними навичками з проблем самовиховання, самопізнання, розвитку самосвідомості особистості практичного психолога; набутти досвіду особистісних змін, послідовного

самопізнання та сприяння особистісному зростанню, розкриттю необхідності саморозвитку як процесу **самостійного** та **свідомого** з'ясування психології власної сутності та свого місця в системі психологічної служби освітнього закладу.

Основні завдання:

- оволодіння теоретичними знаннями з проблеми самовиховання, самопізнання та саморозвитку особистості на різних вікових етапах;
- розкрити значення самопізнання як механізму розвитку самосвідомості та розглянути його як процес;
- розглянути рефлексію та ідентифікацію як механізми самопізнання; ознайомитися з основними засобами самопізнання та саморозвитку;
- набути досвіду особистісних змін, послідовного самопізнання та сприяння особистісному зростанню.

У процесі вивчення курсу слухачі повинні:

- знати і володіти основними поняттями психології самопізнання та саморозвитку особистості на різних вікових етапах та на етапі професійного зростання, основні механізми цих процесів, основні причини труднощів, які виникають у процесі самовиховання, самопізнання та саморозвитку, основні методи саморегуляції;
- уміти використовувати отримані знання для того, щоб набути досвіду особистісних змін, послідовного самопізнання та сприяння особистісному зростанню, аби компетентно сприяти особистісному розвитку дитини на різних вікових етапах та ефективно здійснювати процес професійного самопізнання та саморозвитку, уміти використовувати методи саморегуляції своїх психічних станів.

Автор: **Лариса КОРОБКА**, завідувач кафедри психології Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Контактна інформація: **0 (63) 400-07-77**.

4.2. «ТЕХНОЛОГІЇ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ В РОБОТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА»

Конспект лекції для практичних психологів ЗНЗ

Консультація як допомога в оптимізації життєдіяльності, адаптації до нових, незвичних умов існування, гармонізації себе, свого оточення та способу життя.

Консультація як превентивна, запобіжна робота, що не дає проблемам надто загостритися, стати хронічними.

Порівняльний аналіз основних підходів щодо вивчення феномена психологічного неблагополуччя особистості.

Фундаментальні психологічні настанови консультанта:

- емпатійне глибинне слухання;
- неосуд і співчуття;
- віра в іншу людину;
- повага свободи іншої людини;
- доброзичливість і привітність;
- невдаваність, щирість.

Стратегія допомоги при проведенні консультації:

- психофізіологічний підхід (зниження рівня психоемоційного напруження клієнтів, даючи їм змогу висловити по черзі своє обурення);

- соціально-психологічний підхід (навчити їх змінювати ставлення до проблеми).

Усвідомлення власної відповідальності за клієнта; консультування у колег, обговорення причин і наслідків залежної поведінки під час зустрічей із клієнтом, уключення у свою роботу супервізора. Кризове консультування як різновид психологічного консультування, забезпечення підтримки, психологічної допомоги здоровим людям у складних, проблемних, кризових життєвих ситуаціях.

Ключові слова: консультування психологічне, кризове консультування, спонтанна психологічна допомога, самореабілітація, екзистенційна ситуація, екзистенційний вакуум, термінальна ситуація, кризові дисфункції.

Понятійний апарат

Психологічне консультування — специфічним чином організована взаємодія між психологом і клієнтом, спрямована на підтримку клієнта, на роботу з його станами, переживаннями, проблемами, взаєминами.

Стресостійкість консультанта — здатність до тривалого надання продуктивної психологічної допомоги і можливість вчасно відстежувати дію факторів професійного вигорання для їхньої профілактики, збереження гнучкої соціально-психологічної адаптації.

Критична ситуація — це складні життєві обставини, що виникають або загострюються дуже швидко, несподівано, не залишаючи клієнтові часу для адаптації. Нова життєва ситуація сприймається як складна, небажана, несприятлива, потребує від клієнта перегляду перспективних планів, відмови від звичних життєвих стратегій, прийому **небуденних** рішень.

Кризом ситуація передбачає перегляд «Я»-концепції, критичне переосмислення

свого життєвого сценарію. Людина відчуває, що з нею щось не так, що її зусилля пристосуватися, вийти із ситуації, організувати своє життя іншим чином — марні. На першому плані виявляються не зовнішні обставини, не ситуація, а сама особистість у колі її значущих взаємин. Від психолога-консультанта очікуються тривалі і систематизовані впливи, спрямовані на полегшення прийняття того, що відбулося, прийняття себе теперішнього.

Екзистенційна ситуація виникає під час такої глибокої життєвої кризи, коли сенс існування втрачається практично цілком. Йдеться не про подолання непростої життєвої ситуації, не про вихід із кризи, пов'язаний зі взаєминами, навіть не про ставлення до себе — не влаштовує звичний спосіб життя, повсякденна його якість. Бажаним, жаданим, єдино необхідним стає пошук нового смислу буття, водночас людина не вірить, що все колись зміниться на краще.

Психологічна кризова реабілітація — професійна допомога людині, котра потрапила у кризову життєву ситуацію, у відновленні нормальної життєдіяльності, продуктивного рівня функціонування. Вдало проведена реабілітація сприяє асиміляції як позитивних, так і негативних новоутворень кризового періоду, досягненню більшої інтегрованості «Я»-концепції, зростанню суб'єктивної задоволеності життям.

Самореабілітація спрямована на самостійну роботу людини із собою у складних життєвих обставинах. Це самопомога в якомога продуктивнішому подоланні внутрішніх і зовнішніх перешкод, виході зі скрутного становища. Самореабілітація передбачає наявність особистісного контролю.

Особистісний контроль — здатність перетворювати, видозмінювати власне ставлення до кризової життєвої ситуації, певним чином модифікувати свою поведінку. Параметр суб'єктивного контролю підтримує позитивний, стабільний «Я»-образ. Людина завжди хоче контролювати свою життєву ситуацію, себе, своє оточення, і цей мотив є одним із найголовніших.

ЗАПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Якими є завдання консультування?
2. Яким чином визначається ефективність консультативної роботи?
3. Від чого залежить тривалість консультацій?
4. Які принципи покладені в основу роботи консультанта?

5. Що таке спонтанна психологічна допомога? Наведіть приклад вашого власного досвіду в цій сфері.

6. У чому полягають особливості консультування представника психоаналітичного напрямку та консультанта гуманістичної орієнтації?

7. Які форми психологічного захисту ви знаєте? Яким чином із ними краще працювати?

8. Як ви розумієте положення про те, що особистість консультанта є знаряддям його праці?

9. Якими професійно значущими для консультативної практики рисами ви наділені? Чого вам не вистачає? Яким чином ви могли б розвинути чи відкоригувати ті риси своєї особистості, що заважають ефективному консультуванню?

Список літератури

1. Абрамова Г. С. Введение в практическую психологию. — М.: Международная педагогическая академия, 1995. — 264 с.
2. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии. — М.: Сфера, 1993. — 256 с.
3. Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М. Словарь-справочник по психодиагностике. — СПб.: Питер, 1999. — 528 с.
4. Васильковская С. В., Горностаев П. П. Психологическое консультирование: Ситуационные задачи. — К.: Вища школа, 1996. - 192 с.
5. Овчарова Р. В. Технология практического психолога образования. — М.: Сфера, 2000. - 448 с.
6. Основы практической психологии: Підручник / В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. — К.: Либідь, 1999. — 536 с.
7. Рогов Е. И. Настольная книга практического психолога в образовании: Учеб. пособие. — М.: ВЛАДОС, 1995. — 529 с.
8. Романова Е. С., Потемкина О. Ф. Графические методы в психологической диагностике. — М.: Дидакт, 1992. — 256 с.
9. Семиченко В. А. Психические состояния. — К.: Магістр-S, 1998. — 208 с.
10. Семиченко В. А. Психология эмоций. — К.: Магістр-S, 1998. — 128 с.
11. Титаренко Т. М. Кризове психологічне консультування — К.: Главник, 2004. — 96 с.
12. Цзен Н. В., Пахомов Ю. В. Психотренинг: игры и упражнения. — М.: Физкультура и спорт, 1998. — 272 с.

Автор: **Надія ЛУНЧЕНКО**, науковий співробітник УНМЦ практичної психології і соціальної роботи.

V. ДОДАТКИ

ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЛОК ПРОГРАМИ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДВИЩЕННЯ ФАХОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ІЗ НАПРЯМУ «ПРАКТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

Пояснювальна записка

Актуальні потреби підготовки нового покоління до життєдіяльності в динамічно змінюваному світі, надання психологічної допомоги та захист учнів вимагають докорінного переосмислення змісту та завдань навчально-виховного процесу в закладах освіти та забезпечення їх кваліфікованими кадрами практичних психологів.

Програма й навчально-тематичний план курсів підвищення кваліфікації практичних психологів створені з урахуванням сучасних вимог до організації діяльності психологічної служби системи освіти відповідно до Конституції України, концептуальних засад Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Державного стандарту базової і повної середньої освіти, Концепції загальної середньої освіти (12-річна школа), Положення про психологічну службу системи освіти України, Конвенції ООН про права дитини, Декларації прав людини, Національної програми патріотичного виховання населення, формування здорового способу життя, розвитку духовності та зміцнення моральних засад суспільства й нових концептуальних підходів до психолого-педагогічного супроводу розвитку особистості дітей, підлітків і молоді у національній системі освіти.

Програма розроблена з урахуванням сучасних вимог практики та ґрунтується на низці тверджень принципового характеру.

Перше: практична психологія — це особливий вид людської діяльності, який зумовлює відповідні форми, методи та зміст підготовки практичних психологів.

Друге: не будь-яка людина здатна працювати практичним психологом, тому процес підвищення кваліфікації таких спеціалістів має включати не тільки навчання психології, а й формування професійно важливих рис спеціаліста. Це так званий психологічний світогляд як певний тип життєвої філософії особистості, побудовані на ньому структурні цінності, спрямованість особистості,

розвинуті механізми соціальної перцепції, навички спілкування, нахили, вміння керувати процесом взаємодії з іншими, навички саморегуляції, розвинута професійна інтуїція та ін.

Третє: зміст підготовки практичних психологів має складатися з таких умовних блоків: вивчення традиційних психологічних дисциплін, що здійснюється традиційними методами; опанування теоретичних засад практичної психології, яке проходить у процесі участі в семінарах і тренінгах; оволодіння психологічними технологіями, практичними навичками, що формуються у практичній роботі.

Четверте: практичні психологи мають спеціалізуватися у конкретному виді практичної психології, відтак у процесі їхньої підготовки мають здійснюватися професійний відбір та поглиблення професійної орієнтації, певна спеціалізація у конкретному виді (техніці) роботи.

Навчальна програма курсів розроблена для поглиблення професійних знань і вмінь практичного психолога, підвищення його педагогічної майстерності, приведення професійної компетентності практичного психолога у відповідність із визначеними завданнями освіти і виховання, підвищення інтелектуального і загальнокультурного рівня слухачів курсів.

Основними підходами організації підвищення кваліфікації практичних психологів є функціональний та особистісний.

Функціональний підхід уключає такі основні компоненти:

1. **Мотиваційний** — урахування та формування системи мотивів, що відповідають меті та завданням діяльності психологічної служби в системі освіти, навчального закладу, соціальним запитам.

2. **Когнітивний** — актуалізація і розширення сукупності знань, необхідних для розв'язання завдань.

3. **Операційний** — забезпечення подальшого розвитку професійних умінь та навичок практичного розв'язання завдань.

Особистісний підхід полягає у визнанні пріоритету особистісних рис практичного психолога, а також у забезпеченні можливостей розвитку тих його характеристик, які визначають ставлення до предмета діяльності, до інших учасників навчально-виховного процесу, самого себе, суспільства.

Тематика лекційних, семінарських і практичних занять, а також організація педагогічної практики розроблені відповідно до змісту діяльності практичного психолога загальноосвітнього закладу та за результатами діагностико-прогностичних досліджень.

Теоретичні заняття спрямовані на вдосконалення професійних знань слухачів і можуть проводитись у формі лекції (проблемно-оглядової, лекції-бесіди, лекції-диспуту, лекції з елементами рольової гри), семінарських занять, конференцій, круглих столів, педагогічних читань, диспутів, дискусій тощо. Організація практичної частини та методика розкриття тем співзвучні сучасним потребам практичної психології. Програма враховує рівень кваліфікаційної характеристики практичного психолога.

У структурі навчальної програми закладена ідея оптимального співвідношення між теоретичною і практичною спрямованістю навчання.

Структурно програма складається з трьох цілісних взаємопов'язаних модулів: соціально-гуманітарного, професійного та діагностико-аналітичного.

Соціально-гуманітарний модуль забезпечує соціально-гуманітарну підготовку слухачів.

Професійний модуль сприяє вдосконаленню рівня майстерності практичного психолога, ознайомлює з новітніми досягненнями у сфері практичної психології на прикладі України з урахуванням регіональних особливостей, сприяє обміну досвідом.

Діагностико-аналітичний модуль передбачає оцінювальні заняття, які дають змогу вчасно корегувати навчально-тематичний план курсів, що забезпечить його ефективність, систематизації знань, умінь і навичок слухачів, формування у них прагнення до самоосвіти.

Основна мета програми:

- підвищення рівня кваліфікації практичних психологів на основі вивчення та активного впровадження ними нових прийомів та методів роботи;
- розширення діапазону знань соціально-психологічних методик, збагачення їхнього творчого потенціалу;
- забезпечення новою інформацією.

Програмою передбачено:

- цикл занять науково-теоретичного спрямування (аудиторне навчання);
- цикл лекцій і тем, які допоможуть слухачам оволодіти науковими основами системних технологій, спрямованих на вирішення конкретних проблем особистості, де у комплексі присутні діагностика, постановка

корекційних завдань, планування спільної діяльності, процедура визначення ефективності проведеної роботи;

- вивчення особливостей та методики роботи з обдарованими дітьми;
- підготовку та захист авторських або колективних творчих проєктів (авторські програми, методичні рекомендації тощо);
- консультації з окремих питань (при потребі) для слухачів;
- кваліфікаційний екзамен із соціально-гуманітарного та професійного модулів;
- вхідне та вихідне діагностування.

Орієнтовна тематика лекційних і практичних занять, характер та методика розкриття тем співвідносяться із запитам слухачів.

Програма розрахована на 216 годин, із них: 144 — аудиторних, 72 — самостійна робота (таблиця на с. 23).

ВИМОГИ ПРОФЕСІЙНО-КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ХАРАКТЕРИСТИК

Під час проходження курсів підвищення кваліфікації практичний психолог має поглибити та вдосконалити систему знань і вмінь, що сприятиме активізації його творчої діяльності та професійного зростання.

Практичний психолог кваліфікаційної категорії **«спеціаліст другої категорії»:**

1. Повинен знати:

- основні теоретичні положення розвитку особистості в системі освіти;
- соціальні структури суспільства та принципи дослідження соціальних явищ;
- сутність, зміст і особливості методів дослідження індивідуально-типологічних особливостей дітей, їхню структуру та класифікацію;
- загальні закономірності розвитку особистості в онтогенезі й особливості соціальної ситуації розвитку в кожному віковому періоді;

- особливості розвитку дітей із фізичними та психічними вадами, закономірності їхньої освіти та виховання;
- основи здійснення самоаналізу результативності діяльності.

2. Повинен уміти:

- проводити діагностику особистісних рис, особливостей характеру, рівня розвитку пізнавальних процесів;
- допомагати у професійному самовизначенні старшокласників, проводити індивідуальні психологічні консультації з проблем професійного вибору;
- організовувати соціометричні дослідження у класах, визначати структуру відносин, розподілу ролей;

- застосовувати психокорекційні програми, тренінги для розвитку навичок прийняття рішень, захисту від тиску однолітків;

- допомагати вчителям у визначенні індивідуального підходу до навчання і виховання учнів.

Практичний психолог «спеціаліст першої категорії», крім вимог до «спеціаліста другої категорії»:

1. Повинен знати:

- соціальну реальність, розуміння актуальних соціально-психологічних проблем;
- правові основи діяльності практичного психолога закладу освіти;

- психофізіологію навчання, функціональних станів;

- принципи та правила роботи тренінгових груп;

- систему потреб особистості, яка є основою виникнення конфліктів;

- методологію використання теоретичних основ, законів та положень для формування розуміння наукової картини світу.

2. Повинен уміти:

- виявляти дітей із низьким рівнем розвитку пізнавальних процесів, затримкою психічного розвитку, вадами розумового розвитку;

- вивчати можливу «групу ризику», дезадаптацію учнів, які мають труднощі у навчанні, поведінці; визначати причини труднощів і розробляти шляхи їхнього подолання;

- запобігати конфліктам в учнівських колективах, проводити спеціальні заняття з учнями для розвитку навичок конструктивного розв'язання конфліктів;

- психологічно забезпечувати диференційоване навчання учнів;

- організовувати та проводити сеанси психологічної релаксації, навчати прийомів саморегуляції та аутотренінгу.

Практичний психолог «спеціаліст вищої категорії», крім вимог до спеціаліста другої та першої категорії:

1. Повинен знати:

- загальні питання наукових досліджень і джерельні методологічні передумови соціально-психологічних досліджень;

- основні питання загальної теорії консультування;

- сфери застосування психодіагностики та особливості проведення психодіагностичного обстеження за різних умов;

- специфіку потреб різних категорій і вікових груп;

- сімейні ролі та шляхи їхньої реалізації, етапи розвитку сім'ї;

- типологію конфліктів, способи та засоби їхнього попередження і прогнозування.

2. Повинен уміти:

- здійснювати психологічний супровід розвитку дітей та учнівської молоді; визначати рівень психологічної готовності до навчання у школі; виявляти дітей, які мають труднощі в адаптаційний період;

- консультували вчителів, батьків із питань індивідуального підходу в роботі з дітьми;

- організовувати роботу з обдарованими дітьми та дітьми з творчими здібностями;

- проводити психокорекційну роботу з формування навичок саморегуляції, психологічну просвіту з питань індивідуального підходу до дитини;

- проводити скринінгові психодіагностичні обстеження для виявлення дітей, які мають труднощі в навчанні, поведінці, емоційні розлади;

- попереджати суїцидальну поведінку дітей і підлітків;

- психологічно підтримувати вчителя та брати участь у прийнятті ефективних управлінських рішень.

**НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
КУРСІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ
ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ СИСТЕМИ ОСВІТИ УКРАЇНИ**

(Разом 216 годин, із них: 144 — аудиторних, 72 — самостійна робота)

Таблиця

№ з/п	Зміст навчального модуля	Кваліфікаційна категорія практичних психологів										
		Спеціаліст, друга					Перша та вища					
		Лекції	Практичні	Семинарські	Консультації	Усього	Лекції	Практичні	Семинарські	Консультації	Усього	
I. Соціально-гуманітарний модуль*												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	Інваріантна частина	Філософія освіти										
1.1		Сутність, зміст і проблематика сучасної філософії освіти	2		2			2				
1.2		Філософська інтерпретація культури та світу цінностей	2					2				
		Законодавство про освіту										
1.3		Нормативно-правове забезпечення діяльності психологічної служби	2		2			2				
		Безпека життєдіяльності										
1.4	Охорона праці та безпека життєдіяльності у закладах освіти	2					2	2				2
		Усього годин на частину:	8		4		12	8				8
	Варіативна частина	Ділова українська мова										
1.5		Культура ділового мовлення	2				2	2	2			
		Основи здоров'я										
1.6		Основи здоров'я учнів з урахуванням вікових особливостей	2					2	2	2		
		Усього годин на частину:	4				4					8
		Усього на модуль:					16					16

*На самостійну роботу за модулем відведено 7 годин.

II. Професійний модуль*												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
	Інваріативна частина	Основи організації психологічної служби в освітніх закладах										
2.1		Організаційно-методичні засади діяльності психологічної служби системи освіти України	2	2	2		6	2	2	2		6
2.2		Стан і перспективи розвитку психологічної служби системи освіти України	2	2	2		6		2	2	2	6
		Психологічний супровід навчально-виховного процесу										
2.3		Організаційна модель діяльності практичного психолога закладу освіти	2	2			4	2	2	2		6
2.4		Психологічний супровід як модель діяльності практичного психолога	2	2	2		6	2	2	2		6
2.5		Психолого-педагогічні аспекти роботи з батьками	2	2	2		6	2	2			4
2.6		Технологія роботи практичного психолога з педагогічним колективом	2	2			4	2		2	2	6
		Основи психодіагностики										
2.7		Психодіагностика як наукова технологія	2	2			4	2	2		2	6
2.8		Використання результатів діагностичних обстежень у роботі практичного психолога	2		2	2	6	2		2		4
2.9		Психометричні основи діагностики	2		2		4	2				2
2.10		Діагностика готовності до навчання у школі дітей шестирічного віку	2	2	2	6	2				2	
2.11		Психологічні засади діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів	2		2	4	2			2	4	
		Психологічна просвіта										
2.12	Біологічні та психологічні основи порушень поведінки у підлітків	2	2			4		2	2		4	
2.13	Профілактика «синдрому професійного вигорання» у педагогів	2	2			4		2			2	
2.14	Процес сприймання як основа розвитку пізнавальної активності учнів		2			2		2			2	
2.15	Соціально-психологічна робота з ВІЛ-позитивними і хворими на СНІД дітьми		2			2						

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
		Основи психокорекції та психоконсультації										
2.16		Основи консультативної психології: аналіз сучасних концепцій		2			2		2			2
2.17		Технології психологічного консультації в роботі практичного психолога	2	2			4		2	2		4
2.18		Основні форми психокорекційної роботи з дітьми та підлітками	2				2		2			2
2.19		Стратегія соціально-психологічного втручання при різних формах девіантної поведінки	2	2	2		6	2	2	2	2	8
2.20		Корекція агресивних проявів у поведінці дітей і підлітків	4	2	2		8	4	2	2	2	10
2.21		Соціально-психологічні аспекти профілактики адиктивної поведінки	2	2	2		6	2	2	2	2	8
		Всього годин на частину	34	36	20	6	96	28	30	22	14	94
		Інформаційне забезпечення освіти										
2.22	Варіативна частина	Використання інформаційних технологій у діяльності практичного психолога	4	2	2		8	4	2	2	2	10
2.23		Основи захисту прав неповнолітніх нормами законодавства	2	2	2		6	2	2	2	2	8
		Робота з обдарованими дітьми										
2.24		Психолого-педагогічні особливості роботи з обдарованими дітьми		2	2		4		2			2
2.25		Розвиток дослідницьких умінь учнівської молоді	2		2		4	2	2			4
		Усього годин на частину	8	6	8		22	8	8	4	4	24
		Разом на модуль					118					118

*На самостійну роботу за модулем відведено 58 годин.

III. Діагностико-аналітичний модуль*												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
3.1		Установче заняття	2				2	2				2
3.2		Вхідне анкетування та діагностування	2				2	2				2
3.3		Вихідне анкетування та діагностування	2				2	2				2
3.4		Захист проектів і творчих робіт	2				2	2				2
3.5		Кваліфікаційний екзамен	2				2	2				2
		Усього на модуль	10				10	10				10
		Загальна кількість годин					144					144

*На самостійну роботу за модулем відведено 7 годин.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

ЗАМАЗІЙ Юлія Олександрівна — методист Центру практичної психології і соціальної роботи КЗ «Харківський обласний науково-методичний інститут безперервної освіти».

Методичні розробки:

Порадник практичного психолога / О. Є. Марінушкіна, Ю. О. Замазій. — Х.: Основа, 2007. — 240 с. — (Дошкільний навчальний заклад. Психологія виховання.)

Корекційні програми на допомогу практичному психологу ДНЗ / Уклад. О. Є. Марінушкіна, Ю. О. Замазій. — Х.: Основа, 2008. - 204 с.

Аспекти аналітичної діяльності як складова професійного становлення працівників соціально-психологічної служби системи освіти: Методичні рекомендації. — Х.: ХОНМІБО, 2006. - 104 с.

Практичний психолог у дошкільному закладі (Методичні рекомендації) / Укл. О. Є. Марінушкіна, Ю. О. Замазій — Х.: ХОНМІБО. - 2004. - 96 с.

Контактна інформація:

0 (57) 731-27-86;

e-mail: kharkiv20@ukr.net

ІЖЕЦЬКА Марина Євгенівна — завідувач Кримського республіканського центру практичної психології і соціальної роботи; викладач кафедри педагогіки і психології Кримського республіканського інституту післядипломної педагогічної освіти, гештальт-терапевт.

Методичні розробки:

Іжецкая М. Е. Об использовании нейрпсихологического подхода как составной части психологического сопровождения ребенка с ограниченными психофизическими возможностями // Педагогическая жизнь Крыма. - 2009. - № 7-8. - С. 78-80.

Іжецкая М. Е. Проблемы психологической службы // Республика Крым. — 2009. — № 41.

Контактна інформація:

0 (652) 27-33-70, 0 (50) 230-93-41,

0 (67) 917-80-72;

e-mail: mizhet@ukr.net

КЛЬОЦ Любов Антонівна — завідувач Центру практичної психології і соціальної роботи Житомирського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, аспірант Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України.

Методичні розробки:

Скаковська (Кльоц) Л. А. Профілактика суїцидальної поведінки серед молоді // Ме-

тодичні рекомендації. — Житомир: Інформаційно-видавничий центр ОППО, 2003.

Скаковська (Кльоц) Л. А. Проективні методики: Посібник для практичних психологів. — Житомир: Інформаційно-видавничий центр ОППО, 2004.

Кльоц Л. А. Професійний розвиток психолога. Метод, посібник. — К.: Марич, 2009. - 140 с.

Кльоц Л. А., Шугай Т. Й. Про експертизу психологічного інструментарію практичних психологів, соціальних педагогів // Педагогічна Житомирщина. — 2009. — № 4.

Контактна інформація:

0 (97) 026-19-73;

e-mail: lubanaklez@ukr.net

КОРОБКА Лариса Миколаївна — кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології Сумського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Методичні розробки:

Методичні рекомендації із психологічної практики для студентів спеціальності 7.0101.07 «Практична психологія». — Суми, 2008.

Методичні рекомендації до написання кваліфікаційних робіт із психології. — Суми, 2009.

Контактна інформація: 0 (63) 400-07-77.

КРАВЧЕНКО Ірина Федорівна — кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри теорії і методики виховної роботи Південноукраїнського регіонального інституту післядипломної освіти педагогічних кадрів.

Методичні розробки:

Кравченко І. Ф. Професійне самовизначення старших підлітків у сфері обслуговування засобами професіографії. — Херсон: ХДПУ, 2002. - 75 с.

Кравченко І. Ф. Соціально-педагогічна допомога у соціалізації учнів: Методичні рекомендації для соціальних педагогів та класних керівників загальноосвітніх навчальних закладів. — Херсон: Бид-во РІПО, 2008. - 50 с.

Вишневський В., Кравченко І., Чабан Н. Профорієнтаційна робота класного керівника: Метод, посібник для педагогів загальноосвітніх навчальних закладів. — Херсон: Південноукраїнський РІПО, Херсонський інститут МАУП, 2008. - 217 с.

Контактна інформація:

0 (95) 182-38-14;

e-mail: IDU@kli.kherson.ua

ЛИТВИНЕНКО Світлана Анатоліївна — професор кафедри вікової і педагогічної психології, доктор педагогічних наук Рівненського державного гуманітарного університету. Психотерапевт-наставник за методом катимно-імагінативної терапії (символдрама). Автор понад 85 наукових праць у фахових психолого-педагогічних виданнях.

Контактна інформація:
0 (362) 289-484;
e-mail: vade@xilawest.net

МАРІНУШКІНА Олена Євгенівна — завідувач Центру практичної психології і соціальної роботи КЗ «Харківський обласний науково-методичний інститут безперервної освіти».

Методичні розробки:

Соціальний педагог загальноосвітнього навчального закладу. Статус та основні напрямки діяльності: Методичні рекомендації / Автори-уклад.: Марінушкіна О. Є., Житеньова М. К.; за заг. ред. Л. Д. Покроєвої. — Х.: ХОНМІБО, 2006. - 76 с.

Контактна інформація:
0 (57) 731-2786, 0 (50) 93-55-260;
e-mail: Lena-marm@list.ru

МЕЛЬНИК Юлія Василівна — завідувач кабінету-центру практичної психології і соціальної роботи Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Методичні розробки:

Практичний психолог і соціальний педагог у навчальному закладі / Мельник Ю., Клім С. — Рівне, 2008.

Психологічний супровід інноваційної діяльності педагога / Упор: Ю. Мельник. — Рівне, 2008.

Енергія тренінгу / Мельник Ю., Клім С. — К.: Главник, 2008.

Психологічна служба системи освіти Рівненської області: досягнення, виклики, перспективи / Мельник Ю. — Рівне, 2008.

Контактна інформація:
0 (362) 64-96-63; 0 (68) 569-35-07.

МОРОЗ Руслана Анатоліївна — викладач кафедри дошкільної освіти Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомилинського.

Методичні розробки:

Мороз Р. А., Самсоненко М. В. Моделі психолого-педагогічного супроводу розвитку учнів закладів нового типу. — Миколаїв, 2002.

Мороз Р. А., Самсоненко М. В. Нормативна база практичного психолога. — Миколаїв, 2003.

Мороз Р. А., Самсоненко М. В. Психолого-педагогічне забезпечення організації профільного навчання як один із чинників успішності вибору життєвої перспективи учнів. — Миколаїв, 2003.

Мороз Р. А., Таранова О. В. Психологічні аспекти організації адаптаційного періоду під час переходу з початкової ланки навчання до середньої. — Миколаїв, 2005.

Контактна інформація:
0 (512) 72-49-29, 0 (91) 017-37-50;
e-mail: ruslanamoroz@rambler.ru

ПІДЛИПНА Людмила Віталіївна — директор Івано-Франківського обласного центру практичної психології та соціальної роботи, гештальт-терапевт, тренер-гештальт-терапевт, арт-терапевт.

Методичні розробки:

Підлипна Л. Розвиток емоцій та почуттів дошкільників у процесі ігрового тренінгу: 36 наук, праць: філософія, соціологія, психологія. — Івано-Франківськ, 2004. — С. 92—100. - Ч. 1.

Корекційно-розвивальні програми: Метод, посібник / Упоряд. Л. Підлипна. — Івано-Франківськ: Вид. ОППО, 2005. — 148 с.

Психологічні аспекти адаптаційного періоду дітей 5-го класу / Упоряд. Л. Підлипна. — Івано-Франківськ: Вид. ОППО, 2005. — 47 с.

Контактна інформація:
0 (342) 55-64-65, 0 (50) 984-18-50.

РЕПНОВА Тетяна Петрівна — завідувач Одеського обласного центру практичної психології і соціальної роботи, психотерапевт за методом символдрами, член Української спілки психотерапевтів, керівник секції «Символдрама» Одеського осередку УСП, голова правління громадської організації «Асоціація практикуючих психологів Одеської області».

Методичні розробки:

«Тренінг емоційної зрілості», «Фантазії между строк: мета-рисунок в психологічному консультуванні», методичні посібники «Планування роботи практичного психолога», «Соціальний патронаж сім'ї».

Контактна інформація:
0 (67) 93-40-142;
e-mail: repka-odessa@ukr.net

САВЕЛЬЄВА Наталія Володимирівна — практичний психолог-методист, співробітниця Дніпропетровського обласного методичного центру практичної психології і соціальної роботи, регіональний тренер проекту «Рівний — рівному», тренер проекту «Покращен-

ня якості соціальних послуг дітям та сім'ям у громаді».

Методичні розробки: «Технологія проведення тренінгу», «Профорієнтаційний практикум», «Психофізіологічний супровід навчання», «Профілактика девіантної поведінки», «Психодіагностичні мінімуми у загальноосвітній школі», «Психодіагностичні мінімуми в ДОУ», «Діти і підлітки "групи ризику"».

Контактна інформація:
0 (56) 371-11-23, 0 (66) 232-12-63;
e-mail: saveleva09n@mail.ru

СІПНА Галина Олександрівна — старший викладач кафедри методики дошкільної та початкової освіти (секція методики виховання та розвитку особистості) КЗ «Харківський обласний науково-методичний інститут безперервної освіти».

Методичні розробки:

Надання психологічної допомоги молоді, яка схильна до суїциду чи здійснила спробу суїциду: Метод, рекомендації / Автори-укладачі: Марінушкіна О. Є., Житеньова М. К., Замазій Ю. О. - Х.: ХОНМІБО, 2007. - 76 с.

Компактна інформація:
0 (57) 731-27-86;
e-mail: sila@datasvit.net

СУХЕНКО Яна Валеріївна — методист центру практичної психології і соціальної роботи Полтавського ОІППО, аспірант УМО ЦІППО.

Методичні розробки:

Сухенко Я. В. Експертиза психологічного та соціологічного інструментарію в системі освіти Полтавської області: Метод, посібник / За ред. В. Ф. Моргуна. — Полтава: ПОІППО, 2007. - 128 с.

Сухенко Я. В. Експертиза психологічного та соціологічного інструментарію в системі освіти Полтавської області // Психолог. — 2008. - № 7-8. - С. 10-14.

Сухенко Я. В. Методичні рекомендації щодо розробки та поширення методичних матеріалів як одного з напрямків діяльності фахівця психологічної служби. — Полтава: ПОІППО, 2009. - 6 с.

Сухенко Я. В. Методичні рекомендації керівникам районних (міських) центрів, методистам, які відповідають за психологічну службу щодо проведення експертизи психологічного та соціологічного інструментарію в системі освіти Полтавської області: Матеріали обласного семінару-практикуму «Науково-практичні засади впровадження про-

фільного навчання». — Полтава: ПОІППО, 2008. - С. 24-31.

Контактна інформація:
м. Полтава, вул. Жовтнева, 64,
0 (532) 61-50-64, 0 (95) 460-96-95;
e-mail: psychology@pei.poltava.ua

ХОМИН Оксана Євгенівна — директор Івано-Франківського центру практичної психології і соціальної роботи.

Методичні розробки:

Гоябіна Л. Д., Хомин О. Є. Веселі заняття (розвивальна програма) // Психолог. — 2007. - № 38.

Хомин О. Є. Зміст роботи шкільної психологічної служби з дітьми трудових мігрантів / Освітнянське слово. — 25 вересня 2008.

Хомин О. Є. Практичний психолог у школі // Освітнянське слово. — 27 вересня 2007.

Контактна інформація:
0 (34) 222-24-93, 0 (67) 778-65-71;
e-mail: ivano-frankivsk09@ukr.net

ЧЕРНОБРОВИНА Віра Андріївна — кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Луганського національного університету імені Т. Шевченка, докторант кафедри психології НПУ імені М. П. Драгоманова, спеціаліст із транзактного аналізу.

Методичні розробки: тренінговий курс «Основи психологічного консультування».

Контактна інформація:
0 (99) 458-09-78;
e-mail: chernver@mail.ru

ГАРКАВЕНКО Зоя Олександрівна — кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи, доцент кафедри управління та євроінтеграції Інституту соціології, психології та управління Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

Методичні розробки: «Тренінг для тренерів» (авторський тренінг із підготовки тренерів у громадському секторі); «Лідер: функція чи покликання» (авторський тренінг для керівників молодіжних організацій); «Управління конфліктами в державних організаціях» (авторський тренінг для державних службовців); «Лідерський потенціал сучасної жінки: виявлення та реалізація» (авторська розробка програми школи жіночого лідерства; організаційно-Діяльнісні та рольові ігри в навчальному процесі (розробка авторських ігор та методичних рекомендацій до їхнього впровадження).

Контактна інформація:
0 (44) 252-70-11;
e-mail: ucap@ukr.net

ЛУНЧЕНКО Надія Вікторівна — науковий співробітник Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи, практичний психолог вищої кваліфікаційної категорії, практичний психолог-методист, «Відмінник освіти України».

Методичні розробки:

Лунченко Н. Особливості атестації працівників соціально-психологічної служби системи освіти // *Метод, рекомендації щодо організації та змісту навчально-виховного процесу в закладах освіти Київщини в 2003—2004 навчальному році* / За заг. ред. Н. І. Клокар. — Біла Церква: КОІПОПК, 2003. - С. 400-411.

Лунченко Н. Актуальні проблеми науково-методичної діяльності центру практичної

психології і соціальної роботи // *Психологічна газета*. — 2004. — № 16. — С. 6—8.

Програма освітньої діяльності підвищення фахової кваліфікації практичних психологів за дистанційною формою навчання: Збірник методичних матеріалів / Укл. В. В. Потіха, Н. В. Лунченко, І. В! Маценко; за заг. ред. Н. І. Клокар. — Біла Церква: КОІПОПК, 2005.- 112 с.

Програма освітньої діяльності підвищення фахової кваліфікації соціальних педагогів за дистанційною формою навчання: Збірник методичних матеріалів / Уклад. В. В. Потіха, Н. В. Лунченко, О. В. Аніщенко; за заг. ред. Н. І. Клокар. — Біла Церква: КОІПОПК, 2005. - 90 с.

Контактна інформація:
0 (44) 252-70-11;
e-mail: ucap@ukr.net